

1

Ponas R. Čildanas savaitę su nerimu laukė pašto. Tačiau vertingas siuntinys iš Uolinių Kalnų Valstijų neatėjo. Penktadienio rytą atidaręs savo parduotuvę ir pamatęs vien laiškus, nukritusius ant grindų pro pašto angą duryse, pagalvojo: manęs laukia susitikimas su piktu klientu.

Iš sieninio dalytuvo išipylęs tirpios arbatos už penkis centus, paėmė šepetį ir ėmė šluoti grindis; netrukus „Amerikietiški meniniai dirbiniai Inc.“ buvo pasiruošę pradėti dieną – nuo pat įėjimo visur spindi švara ir tvarka, kasa pilna smulkių gražai, vazoje šviežių serenčių puokštė, fone groja radijas. Lauke šaligatviu į savo įstaigas Montgomerio gatvėje skubėjo verslininkai. Tolumoje pravažiavo kabelinis tramvajus. Čildanas stabelėjo ir su malonumu išžiūrėjo pro langą. Moterys ilgomis spalvingomis šilko suknelėmis... žiūrėjo ir į jas. Tada suskambo telefonas. Atsigręžęs atsiliepė.

– Taip, – tarė pažįstamas balsas. Čildanui širdis nusirito į kulnus. – Tai ponas Tagomis. Ar dar neatėjo mano Pilietinio karo naujokų verbavimo plakatas, gerbiamasis? Priminsiu – žadėjote, kad bus praėjusią savaitę.

Nervingas, aršus balsas, pasakyta beveik nemandagiai, vargiai paisant etiketo.

– Ar aš jums nedaviau rankpinigių su šia sąlyga, pone Čildanai? Supraskite, tai bus dovana. Jau aiškinau. Aš, klientas.

– Pateikiau daug užklausų savo sąskaita, pone Tagomi... gerbiamasis, – pradėjo Čildanas, – dėl žadėtojo siuntinio, kuris, kaip suprantate, užsakytas už šio regiono ribų, taigi...

Tagomis jį pertraukė:

– Vadinasi, neatėjo.

– Ne, pone Tagomi... gerbiamasis.

Ledinė pauzė.

– Daugiau nebegaliu laukti, – tarė Tagomis.

– Suprantu, gerbiamas pone.

Čildanas niūriai spoksojo pro parduotuvės langą į šiltą giedrą dieną ir San Fransisko įstaigų pastatus.

– Tada gal kokį pakaitalą. Ką patartumėt, pone Čildanai? – Tagomis tyčia neteisingai sukirčiavo jo pavardę – įžeidimas nusižengiant etiketui; Čildanui ėmė svilti ausys. Buvo nusitaisyta į jo ir tokių kaip jis kilmės vietą – bjauriai gėdingą jų padėtį. Sukilę Roberto Čildano troškimai, baimės ir kančios pasirodė kaip ant delno ir įtraukė lyg liūnas, užrišdami burną. Jis mikčiojo mėšlungiškai įsikibęs į telefoną. Parduotuvėje tvyrojo serenčių kvapas, muzika grojo toliau, bet jam atrodė, kad grimzta į kažkur toliuose plytinčią jūrą.

– Na... – šiaip taip išstenojo. – Sviestmušė. Ledų maišytuvą, apie 1900.

Protas atsisakė mąstyti. Tik užsimiršk, tik save apmulkinink, ir... Jam buvo trisdešimt aštuoneri ir jis prisiminė prieškarį – kitokius laikus. Frankliną D. Ruzveltą ir Pasaulinę parodą – geresnį anuometinį pasaulį.

– Gal galėčiau jums pristatyti patrauklių prekių į darbovietę? – sumikčiojo Čildanas.

Susitikimas buvo paskirtas antrą. Turėsiu uždaryti parduotuvę, pagalvojo dėdamas telefono ragelį. Kitaip neišeina. Su tokiais klientais reikia palaikyti gerus santykius, nuo jų priklauso verslas. Netvirtai stodamasis ant kojų jis pamatė, kad kažkas įėjo į parduotuvę – kažkokia pora. Vaikinas ir mergina, abu gražūs, elegantiški. Idealu. Čildanas susitvardė ir šypsodamasis profesionaliu lengvu žingsniu patraukė jų link. Palinkę virš prekystalio vitrinose ir atidžiai išnagrinėję jos turinį, jie išsirinko dailią peleninę. Susituokę, nusprendė Čildanas. Gyvena Miglų Ūko mieste, naujuose prabanguose apartamentuose Horizonte rajone su vaizdu į Belmontą.

– Sveiki, – tarė jiems ir pasijuto geriau. Jie nusišypsojo nerodydami jokio pranašumo, tik geranoriškumą.

Jo vitrinose, kurios tikrai buvo geriausios iš visų šios kategorijos Pakrantės parduotuvių, juos gerokai nustebino; jis pastebėjo ir pajuto dėkingumą. Jie tai suprato.

– Tikrai puikūs daiktai, gerbiamas pone, – pasakė vaikinas.

Čildanas nejučiomis linktelėjo.

Į jį tebežiūrėjo judviejų akys, kuriose buvo matyti ne tik žmogiško ryšio šiluma, bet ir džiaugsminga bendrystė žavintis jo parduodamais meno kūriniais, vienodas skonis ir gyvenimo malonumų supratimas; tos akys dėkojo už tai, kad jis turi tokių daiktų jiems parodyti, kad galima tuos daiktus paimti ir apžiūrėti, pačiupinėti, gal net neketinant pirkti. Taip, pagalvojo Čildanas, jie supranta, kokioje parduotuvėje atsidūrė – tai ne pigus šlamštas turistams, ne raudonmedžio lentelės su užrašu „Mjur Vudsas, Marino apygarda, RAV“^{*}, juokingi išpėjamieji ženklai, mergaičių žiedai ar atvirukai su Tilto vaizdu. Ypač merginos akys – didelės, juodos. Kaip lengvai, pagalvojo Čildanas, galėčiau išimylėti tokią merginą. Vis dėlto koks tragiškas mano gyvenimas – lyg

^{*} Kai kurių terminų ir realiųjų paaiškinimus žr. žodynylyje knygos pabaigoje. (Čia ir toliau – vert. past.)

nebūtų ir taip jau blogai. Stilinga juodų plaukų šukuosena, lakuoti nagai, perdurtose ausyse ilgi rankų darbo žalvariniai auskarai.

– Jūsų auskarai... – sumurmėjo jis. – Gal čia pirkote?

– Ne, – atsakė ji. – Namie.

Čildanas linktelėjo. Čia nėra šiuolaikinio Amerikos meno – tokioje parduotuvėje kaip jo reprezentuojama tik praeitis.

– Jūs čia ilgam? – paklausė jis. – Mūsų San Fransiske.

– Aš čia apsistojau neribotam laikui, – atsakė jaunas vyrškis. – Su Gyvenimo lygio skurstančiose teritorijose tyrimo ir planavimo komisija.

Veide švietė išdidumas. Jis ne iš kariškių. Ne iš gumą žiaumojančių stuobrių šauktinių godžiais kaimietiškais veidais, besivalkiojančių po Market Stritą, spoksančių į nešvankius vaidinimus, sekso filmus, žioplinėjančių po šaudyklas ir pigius naktinius klubus su pusamžėmis blondinėmis, suvytusiais pirštais susiėmusiomis už spenelių ir išsišiepusiomis iki ausų... margaspalvės lindynės, užimančios beveik visą plokščią San Fransisko dalį, iš skardos ir lentų sukurtos palaikės lūšnos, ėmusios dygti iš griuvėsių dar nenukritus paskutinei bombai. Ne, šis žmogus priklausė elitui. Kultūringas, išsilavinęs, gal net labiau už poną Tagomį, kuris, šiaip ar taip, buvo pagrindinių Pramonės ir prekybos rūmų Ramiojo vandenyno pakrantėje pareigūnas. Tagomis buvo senis. Jo pažiūros susiformavo Karinio ministrų kabineto epochoje.

– Gal norėtumėte kam nors padovanoti Amerikos tautodailės kūrinių? – paklausė Čildanas. – Arba įsigyti kaip dekorą elementą naujiems savo namams?

Jeigu išdegs pastarasis... jam širdis smarkiau suplakė.

– Atspėjote, – tarė mergina. – Pradedame puošti interjerą. Dar ne visai apsisprendėme. Gal galėtumėte mums patarti?

– Taip, susitartume ir atvykčiau į jūsų butą, – atsakė Čildanas. – Kai turėsite laisvo laiko, pasiėmęs keletą pavyzdžių, galėčiau pagal kontekstą ką nors pasiūlyti. Be abejo, tai mūsų specializacija.

Jis nuleido akis, kad iš jų nesimatytų lūkesčio. Galbūt kalba sukasi apie tūkstančius dolerių.

– Man turi atgabenti stalą iš Naujosios Anglijos, klevas, tik mediniai kaiščiai, nė vienos vinies. Neapsakomo grožio ir vertės. Ir veidrodis iš 1812 metų karo laikų. Taip pat čiabuvių menas: augaliniais dažais dažytų ožkų vilnos patiesalų rinkinys.

– Bent man, – tarė vyriškis, – labiau prie širdies miesto menas.

– Supratau, – entuziastingai atsakė Čildanas. – Klausykite, gerbiamasis. Turiu VDA pašto įstaigų laikotarpio sieninį pano, originalas, tapyba ant lentų, keturios dalys, Horaso Grilio portretas. Neįkainojamas kolekcinis eksponatas.

– O! – tarė jaunas vyriškis ir juodos jo akys sužibo.

– Ir dar 1920 metų „Victrola“ gramofono korpusas, perdirbtas į gėrimų spintelę.

– O!

– Ir dar paklauskite, gerbiamas pone: įrėminta Džinos Harlou nuotrauka su autografu.

Vyriškis išpūtė akis.

– Taigi galime tartis? – pasiūlė Čildanas, pasinaudodamas psichologiškai palankia akimirka. Iš vidinės švarko kišenės jis išsiėmė rašiklį ir bloknotą. – Užsirašysiu jūsų pavardę ir adresą, gerbiamieji ponai.

Jaunajai porai pasišalinus iš parduotuvės, Čildanas susidėjęs rankas už nugaros pastovėjo žvelgdamas į gatvę. Puikuma. Jei visos dienos verslui būtų tokios kaip ši... tačiau sėkminga šios parduotuvės klotis jam buvo daugiau negu verslas. Tai buvo galimybė viešumoje susitikti su jaunų japonų pora, bendraujančia su juo kaip su žmogumi, o ne kaip su *jankiu* ar geriausiu atveju krautuvininuku, prekiaujančiu meno dirbiniais. Taip, tie jauni žmonės, ateinanti nauja karta, neprisimenanti prieškario laikų ar net paties karo – tai viso pasaulio viltis. Jie neteikia reikšmės kilmės vietos skirtumams.

Tam ateis pabaiga, pagalvojo Čildanas. Kada nors. Pačiai kilmės vietos sąvokai. Nebus nei valdinių, nei valdančiųjų, tik žmonės.

Ir vis dėlto sudrebėjo iš baimės, pamėginęs įsivaizduoti, kaip pasibeldžia į jų duris. Žvilgtelėjo į savo užrašus. Kasouros. Priims, be abejonės, pavaišins arbata. Ar jis mokės elgtis? Ar žinos, ką ir kada daryti, ką sakyti? O gal apsigėdins kaip gyvulys, visiškai nevykęs?

Merginos vardas buvo Betė. Kiek supratingumo jos veide, pagalvojo Čildanas. Tos švelnios, atjaučiančios akys. Net taip trumpai tepabuvusi parduotuvėje, ji aiškiai išvelgė ir teberusenančias, ir žlugusias jo viltis.

Jo viltys: staiga jam susvaigo galva. Kas per potroškiai – jei ne savižudiški, tai ties beprotybės riba. Nors pasitaiko tokių dalykų – japonų ir *jankių* santykių, bet daugiausia tarp japonų vyrų ir jankių moterų. Tai... jį nugąsdino tokia mintis. Be to, ji ištekėjusi. Jis ištrūko iš nevalingų minčių srauto ir ėmė energingai peržiūrėti paštą.

Pamatė, kad rankos vis dar dreba. O tada prisiminė antrą valandą sutartą susitikimą su ponu Tagomiu; čia rankos liovėsi drebėjusios ir nervingumas virto ryžtu. Turiu jam parodyti ką nors priimtina, tarė sau. Kur? Kaip? Ką? Telefono skambutis. Šaltiniai. Komerciniai gebėjimai. Iš kur nors iškasti visiškai restauruotą 1929 metų fordą, įskaitant medžiaginių gaubtą (juodą). Tai būtų visiška pergalė klientūrai išlaikyti. Kokioje nors Alabamos daržinėje aptikti išklerusį trimotorį pašto lėktuvą. Pagimdyti mumifikuotą pono B. Bilo galvą vilnijančiais baltais plaukais, – sensacingas amerikietiškas radinys. Įgyti reputaciją visos Ramiavandenijos, neišskiriant Gimtųjų salų, žinovų sluoksniuose.

Įkvėpimui sužadinti Čildanas prisidėgė marihuanos cigaretę – rinktinis prekės ženklas, „Šypsenu šalis“.

Frenkas Frinkas gulėjo lovoje savo kambaryje Heizo gatvėje ir svars-tė, kaip atsikelti. Pro žaliuzes plieskė saulė, apšviesdama krūvą ant grindų nukritusių drabužių. Dar akiniai. Kaip jų neužminti? Bandyti

nusigauti į vonią kitu maršrutu, pamanė jis. Šliaužte arba nusivolioti. Skaudėjo galvą, bet liūdna nebuvo. Nesidairyk atgal, nusprendė jis. Laikas? Žadintuvas ant komodos. Pusė dvyliktos! Dieve mano. Bet jis tebegulėjo.

Aš atleistas, pagalvojo.

Vakar jis blogai pasielgė gamykloje. Pripliauskė ko nereikia ponui Vindamui-Matsonui, kurio įdubusiame veide pūpsojo sokratiška nosis, ant piršto žibėjo žiedas su deimantu, kelnės buvo užsegtos auksiniu užtrauktuku. Kitaip tariant, valdžia. Karališka galia. Frenko mintys klaidžiojo linkstančiomis kojomis.

Taip, pamanė jis, dabar mane įtrauks į juodąjį sąrašą; mano įgūdžiai nieko verti – aš neturiu profesijos. Penkiolika metų patirties. Vėjais.

Dabar teks pasirodyti Darbuotojų pasiteisinimo komisijai, kuri persvarstys jo kategoriją. Jam taip ir nepavyko išsiaiškinti Vindamo-Matsono ryšių su *pinokiais* – Sakramente veikiančia marionetine baltųjų vyriausybe, tad neįstengė pasverti ir buvusio darbdavio galių paveikti tikrąją valdžią – japonus. DPK valdė *pinokiai*. Vindamo-Matsono įsakymu jam teks stoti penkių nusipenėjusių pagyvenusių baltųjų akivaizdon. Jei ten nepavyks gauti išteisinimo, jis patrauks į kurią nors iš importo ir eksporto prekybos atstovybių, valdomų iš Tokijo ir turinčių būstines Kalifornijoje, Oregone, Vašingtone bei Ramiavandenijos Amerikos Valstijoms priklausančiose Nevados dalyse. Bet jeigu ir ten jo nepasigailės...

Gulėdamas lovoje ir spoksodamas į senovinį sietyną lubose, mintimis klaidžiojo nuo vieno plano prie kito. Pavyzdžiui, galima prasmukti į Uolinių Kalnų Valstijas. Bet jos buvo sudariusios laisvą sąjungą su RAV ir galėjo jį išduoti pagal ekstradicijos sutartį. O Pietūs? Nuo šios minties net atšlijo. Tfu. Ne tai. Kaip baltajam, jam ten būtų atsiradę apščiai vietos, tiesą sakant, daugiau negu čia, RAV. Bet... jis tokios vietos nenorėjo.

O blogiausia, kad Pietus siejo begalė painių ryšių su Reichu – ekonominių, ideologinių ir dar dievaižin kokių. O Frankas Frinkas buvo žydas.

Tikroji Franko pavardė buvo Finkas. Jis gimė Rytų pakrantėje, Niujorke, ir 1941 metais, ką tik kritus Rusijai, buvo pašauktas į Jungtinių Amerikos Valstijų kariuomenę. Japams užėmus Havajus, buvo išsiųstas į Vakarų pakrantę. Taip jis ir atsidūrė japoniškoje pušėje už skiriamosios linijos pasibaigus karui. Ir liko čia iki šios dienos, kai jau buvo praėję penkiolika metų.

1947-aisiais, per Kapituliacijos dieną, jį vienaip ar kitaip buvo apėmęs įniršis. Kaip ir anksčiau nekęsdamas japų, prisiekė atkeršyti; paslėpė savo kariškus ginklus dešimt pėdų po žeme, rūsyje, kruopščiai suvyniotus ir suteptus, iki tos dienos, kai sukils jo draugužiai. Vis dėlto laikas viską gydo – į šį faktą Frankas neatsižvelgė. Dabar prisiminęs idėją apie kruvinas skerdynes, *pinokių* ir jų šeiminių valymus pasijusdavo lyg vartydamas išterliotus vidurinės mokyklos laikų klasės albumus, sugražinančius į vaikiškų troškimų pasaulį. Frankas Finkas Auksinė Žuvelė ketina tapti paleontologu ir prisiekia vesti Normą Praut. Norma Praut buvo klasės *schönes Mädchen* ir jis iš tikrųjų prisiekė ją vesti. Tai buvo velnioniškai seniai, dar tada, kai klausėsi Fredo Aleno ar žiūrėjo filmus su V. K. Fildsu. Nuo 1947-ųjų Frankas buvo susitikęs ar kalbėjosi su kokiais šešiais šimtais tūkstančių japonų, ir jau po kelių mėnesių jam nė karto neatgijo troškimas griebtis smurto prieš kurį nors vieną ar visus. Tiesiog tai tapo nebeaktualu.

Tačiau palaukit. Buvo toks ponas Omuras, įsigijęs valdytojo teises į nuomojamą nekilnojamąjį turtą didelę San Fransisko centro dalį užimančioje teritorijoje, kurį laiką buvęs Franko būsto šeiminingas. Va tas tai buvo suskis, pamanė Frankas. Sukčius, niekad neremontuodavo patalpų, pertvaromis vis mažino kambarius, keldavo nuomos kainas... Jis maustė neturtėlius, ypač per ekonominę krizę šeštojo dešimtmečio pradžioje nuskurdusius bedarbius buvusius kariškus. Vis

dėlto ne kas kitas kaip japonų pramonės ir prekybos rūmai prikirpo Omurui uodegą už neteisėtą pasipelnymą. Ir šiandien nebegirdėti apie tokius žiaurios, griežtos, bet teisingos Japonijos civilinės teisės pažeidimus. Japų okupacinės valdžios pareigūnų nepaperkamumas kėlė pasitikėjimą, ypač tų, kurie atėjo po Karinio ministrų kabineto griūties.

Pagalvojęs apie rūstų, stojišką Pramonės ir prekybos rūmų sąži-ningumą, Frinkas apsiramino. Net Vindamas-Matsonas gali būti nuaidytas kaip zyzianti musė. Nesvarbu, kad jis VM korporacijos sa-
vininkas. Bent jau to vylėsi Frinkas. Rodos, aš tikrai tikiu to Bendra-gerovinio Ramiavandenijos aljanso tauškalais, tarė jis sau. Keista. Prisiminiu pirmąsias dienas... tada tai atrodė grynas mulkinimas. Tuščia propaganda. Tačiau dabar...

Atsikėlęs iš lovos jis nušlitiniavo į vonią. Nusiprausęs ir nusisku-
tęs, išklaušė vidurdienio žinias per radiją.

– Nesijuokime iš šių pastangų, – kalbėjo radijas, Frinkui staiga už-
sukus karštą vandenį.

Ne, nesijuoksime, karčiai pamanė Frinkas. Jis suprato, kokias
būtent pastangas turėjo omenyje radijas. Ir vis tiek tas vaizdas buvo
kažkuo juokingas: flegmatiški niurzgos vokiečiai vaikštinėja po rau-
doną Marso smėlį, kuriuo nėra žengusi žmogaus koja. Putomis
muilindamasis skruostus Frinkas ėmė po nosimi niūniuoti satyrinę
dainelę: *Gott, Hen Kreisleiter. Ist dies vielleicht der Ort wo man das
Konzentrationslager bilden kann? Das Wetter ist so schön. Heiss, aber
doch schön**...

Radijas kalbėjo:

– Bendragerovinė civilizacija turi sustoti ir pamąstyti, ar ieškoda-
mi tinkamo pareigū ir atsakomybės santykio su atlygiu...

* Dieve, pone kreisleiteri. Gal čia galima įkurti koncentracijos stovyklą? Koks gra-
žus oras. Karšta, bet gražu... (Vok.) Kreisleiteris – rajono NSDAP pirmininkas.

Tipiškas valdančiosios hierarchijos žargonas, įterpė pastabą Frinkas.

– ...puikiai suprantame, kad ateities žmogaus veiksmų arena, kad ir kokiai rasei jis priklausytų – nordinei, japonų ar negroidų...

Ir taip toliau.

Rengdamasis jis su malonumu pergromuliavo savo dainelę. „Oras *schön*, labai *schön*. Bet kvėpuoti nėra kuo...“

Šiaip ar taip, tai faktas: Ramiavandenija neturi nieko bendra su planetų kolonizavimu. Ji susijusi su Pietų Amerika – tiksliau, į ją įklimpusi. Vokiečiai zuja po kosminę erdvę didžiulėmis robotų valdomomis konstrukcijomis, o japonai tebedegina džungles Brazilijoje ir stato aštuonaukščius daugiabučius buvusiems galvų medžiotojams. Kai japonai į kosmosą paleis pirmą savo erdvėlaivį, vokiečiai jau bus įsitvirtinę visoje Saulės sistemoje. Senais keistais laikais iš istorijos vadovėlio, kai visa Europa dėjo paskutinius taškus kurdama savo kolonijines imperijas, vokiečiai praleido progą. Šįkart, pamąstė Frinkas, jie neketina likti paskutiniai – jau pasimokė.

O tada jis pagalvojo apie Afriką, apie ten vykdytus nacių eksperimentus. Kraujas sustingo gyslose ir jo tėkmė atgijo ne iškart.

Didžiuliai tušti griuvėsiai.

Radijas postringavo:

– ...vis dėlto turime kuo didžiulotis – mes nuolat pabrėžiame esminius materialinius visų vietovių gyventojų poreikius, jų dvasinius siekius, į kuriuos reikia...

Frinkas išjungė radiją. Paskui vėl įjungė, tik patylino garsą.

Viešpatie aukštiekninkas, pagalvojo jis. Afrika. Mirusių genčių šmėklų žemynas. Nušluotų, kad žemė atitektų... kam? Gal net ponai sumanytojai Berlyne to nežinojo. Robotų šutvė, plūšanti, statanti be atvangos. Statanti? Malanti į miltus. Žmogėdros iš paleontologijos ekspozicijos, sumanę pasidirbinti dubenį iš priešo kaukolės ir prieš tai susėdę su šeima kruopščiai iškabinti jos turinio – žalių smegenų.

O kur dar pravartūs rykai iš žmonių šlaunikaulių ir blauzdikaulių. Ūkiškas požiūris – ne tik suėsti tau nepatinkančius žmones, bet ir tam reikalui pasidaryti indą iš jų smegeninės. Pirmieji savo amato meistrai! Priešistorinis žmogus steriliu baltu chalatu kurio nors Berlyno universiteto laboratorijoje, atliekantis bandymus su kitų žmonių kaukolėmis, oda, ausimis, riebalais, norėdamas nustatyti praktinę jų naudą. *Ja, Herr Doktor*. Naujas būdas panaudoti kojos nykštį – matote, jo sąnarys tinka greitaveikio cigarečių žiebtuvėlio mechanizmui. Jei *Herr Krupp* galės pagaminti reikiamą kiekį...

Jis pasibaisėjo apie tai pagalvojęs: senovės pusžmogis, milžinas žmogėdra vėl valdo pasaulį. Bėgant nuo jo praėjo milijonas metų, pagalvojo Frinkas, ir štai jis grįžo. Ir dabar jis ne šiaip priešininkas, o... šeimininkas.

– ...galime apgailestauti, – pareiškė radijas geltonodžio trizniaus iš Tokijo balsu.

Dieve mano, pagalvojo Frinkas, ir mes juos vadinome beždžion-žmogiais, tuos civilizuotus kreivakojus neūžaugas, kurie viso labo naudojo dujines krosnis smalkai lydyti iš savo moteriškių taukų.

– ...ir praeityje ne kartą apgailestavome dėl šlykščių atmatų, tik iš pažiūros turinčių žmogišką pavidalą, fanatiškų grumtynių, kurios plačiašias mases nubloškia už įstatymo ribų.

Įstatymai – jų, japų, stiprioji vieta.

– ...pasak vieno žinomo Vakarų šventojo: „Kokia gi žmogui nauda, jeigu jis laimi visą pasaulį, bet per tą pelningą veiklą pakenkia savo gyvybei?“*

Radijas padarė pauzę. Stabtelėjo ir Frenkas, rišdamasis kaklaraištį. Buvo rytinio apsplovimo metas.

* Žr. Naująjį Testamentą: „Kokia gi žmogui nauda, jeigu jis laimėtų visą pasaulį, o pakenktų savo gyvybei?!“ (Mt 16, 26).

Turiu su jais susitarti, suvokė jis. Ar patekau į juodąjį sąrašą, ar ne; jei paliksiu japonų kontroliuojamas žemes ir pasirodysiu Pietuose arba Europoje – bet kuriame Reicho krašte – man galas. Turiu susitaikyti su seniu Vindamu-Matsonu.

Sėdėdamas ant lovos su puodeliu drungnos arbatos, Frinkas pasiėmė „Idzing“. Iš odinės tūtelės išėmė keturiasdešimt devynis kraujažolių stiebelius. Kiek pamastė, kol suvaldė mintis, ir sudėliojo klausimą.

Garsiai ištarė: „Kaip turėčiau pradėti kalbą su Vindamu-Matsonu, kad pavyktų su juo susitarti?“ Užsirašė klausimą bloknote ir į saują paėmęs pluoštą stiebelių ėmė traukioti kita ranka, kol išėjo pirma heksagramos eilutė – pradžia. Aštuoni. Pusė iš šešiasdešimt keturių heksagramų jau buvo eliminuota. Perskyrė stiebelių pluoštą ir gavo antrą eilutę. Būdamas įgudęs, greitai turėjo visas šešias eilutes. Heksagrama buvo prieš akis ir jam nereikėjo tikrintis lentelėje. Žinojo, kad tai penkiolikta heksagrama. Čien. Kuklumas. Ak. Menkas iškilis, iškilus nusmuks, galingos giminės bus pažemintos; jam nereikėjo žiūrėti į tekstą – mokėjo atmintinai. Geras ženklas. Orakulo pranašystė jam buvo palanki.

Ir vis dėlto jis truputėlį nusivylė. Penkiolikta heksagrama buvo kažkokia tuščia. Labai jau gerutė. *Savaimė aišku*, kad reikės būti kukliam. O gal tai ir yra reikiama mintis. Kad ir kaip būtų, jis neturi jokios galios seniui V.-M. Negali priversti, kad sugrąžintų į darbą. Nieko daugiau nelieka, tik priimti požiūrį, reiškiamą penkiolikta heksagrama; tai metas, kai reikia maldauti, viltis ir laukti pasisėmus tikėjimo. Dangus savu laiku leis jam pakilti iki ankstesnių pareigų, o gal net aukščiau.

Simbolyje nebuvo aiškintinų linijų – devynių ir šešetų, jis buvo statiškas. Taigi pranašystė tuo ir baigėsi. Ši heksagrama nevedė prie kitos.

Taigi naujas klausimas. Susikaupęs jis garsiai ištarė: „Ar aš kada nors vėl pamatysiu Džulianą?“

Tai buvo jo žmona. Ar veikia buvusi žmona. Džuliana su juo išsiskyrė prieš metus ir jis jau kelis mėnesius jos nematė – iš tikrųjų net nežinojo, kur ji gyvena. Aiškiai išsikėlė iš San Fransisko. Gal net iš RAV. Arba bendri jų draugai nieko iš jos negirdėjo, arba jam nesako.

Frinkas mikliai ėmė traukti kraujažolių stiebelius, įdėmiai fiksuodamas rezultata. Kiek kartų klausė apie Džulianą vienokių ar kitokių dalykų? Štai ir heksagrama, pasyviai sukurta atsitiktinai sukritus augalų stiebels. Susidariusi kaip pakliuvo ir vis dėlto išsiskynusi šioje jo gyvenimo akimirkoje, kurioje jo gyvenimas susijęs su kitų gyvenimais ir visatos dalelėmis. Reikiama heksagrama, kurią sudarančių vientisų ir pertrauktų linijų raštas rodo esamą *padėtį*. Jis, Džuliana, gamykla Gofa gatvėje, valdžią savo rankose turintys Pramonės ir prekybos rūmai, kitų planetų tyrinėjimai, chemikalų krūvos Afrikoje, kurios dabar jau net ne lavonai, aplinkui skrajojantys tūkstančių San Fransisko lūšnynų gyventojų troškimai, pamišę padarai Berlyne bejausmiai veidais, puoselėjantys maniakiškus planus – viskas susijungė šią akimirką dėliojant kraujažolių stiebelius, kad būtų tiksliai pasirinktas išminties žiupsnis iš knygos, kurios pradžia siekia trisdešimtą amžių prieš Kristų. Tai knyga, sukurta Kinijos išminčių per penkis tūkstančius metų, kiekvienas žodis joje kruopščiai atsijotas ir išstobulintas, toji įstabi kosmologija – ir mokslas – susisteminta tais laikais, kai Europa dar nemokėjo skaičių dalybos stulpeliu.

Štai ir heksagrama. Jam širdis apmirė. Keturiasdešimt ketvirta. *Kou*. Artėjantis susitikimas. Blaivinantis nuosprendis. „Mergelė galinga. Tokios mergelės nereikėtų vesti.“ Ir vėl klausiant apie Džulianą jam iškrito šis simbolis.

Oi vei, pagalvojo atsilošdamas. Vadinasi, ji man netiko – žinau tai. Ne šito klausiau. Kodėl orakulas turi man tai priminti? Toks jau nelėmtas mano likimas, kad sutikau ir mylėjau – myliu – ją.

Džuliana – gražiausia iš kada nors jo vestų moterų. Juodi kaip anglis antakiai ir plaukai; nežymi dalis ispaniško kraujo pasiskirstė kaip

gryna spalva, net lūpose. Elastinga, begarsė eigastis; avėjo dar nuo mokyklos laikų užsilikusius dvispalvius pusbačius. Tiesą sakant, visi jos drabužiai buvo nutriušę ir neapsirikdamas galėjai spėti, kad yra seni ir nuskalbti. Ir jis, ir ji buvo taip seniai ir taip beviltiškai nusi-gyvenę, kad tokiai gražuolei kaip ji teko vilkėti medvilninį megztinį, medžiaginę striukę su užtrauktuku, rudą tvido sijoną ir puskojines, ir ji nekenė jo, nes šitaip apsirengusi, kaip pati sakė, atrodė kaip teniso žaidėja ar (dar blogiau) grybautoja.

Tačiau labiau už viską jį pirmiausia patraukė paika jos veido išraiška; Džuliana be priežasties šypsodavosi prašalaičiams pretenzinga, mėmiškai monaliziška šypsena, kurios priversti jie imdavo svarstyti, sakyti „labas“ ar ne. O ji buvo tokia patraukli, kad jie dažniau pasila-bindavo jai praplaukiant pro šalį. Iš pradžių Frinkas manė, kad pa-prasčiausiai kalta jos trumparegystė, tačiau galiausiai nusprendė, kad šitaip atsiskleidžia kitais atvejais nuslepiamas beviltiškas kvailumas. Tad galiausiai jam įgriso tie jos šyptelėjimai nepažįstamiems ties ne-padorumo riba, kaip ir tykinimas paslaptinę užduotį gavusios šnipės veidu. Tačiau net tada, prieš pabaigą, kai jie dažnai riedavosi, Frinkas į ją žiūrėjo kaip į paties Dievo kūrinį, nežinia kodėl nukritusį į jo gy-venimą. Štai dėl ko – dėl intuityvaus religinio santykio su ja – Frinkas negalėjo susitaikyti su jos praradimu.

Šią akimirką ji atrodė esanti taip arti... tarsi ją tebeturėtų. Toji ne-nustygstanti jo gyvenimą užvaldžiusi dvasia trepsėjo po jo kambarį kažko ieškodama – ko pasigedo Džuliana. Ir po jo mintis, kai tik jis imdavo pranašysčių tomelį.

Sėdėdamas ant lovos vidury vienišos netvarkos, ruošdamasis eiti pro duris ir pradėti naują dieną, Frankas Frinkas pagalvojo, kas gi dar didžiuliame klaidžiam San Fransisko mieste šią minutę kreipiasi į orakulą. Ar jie visi gauna tokius pat niūrius patarimus kaip ir jis? Ar Akimirkos vėjo kryptis jiems tokia pat nepalanki kaip jam?

2

Ponas Nobusukė Tagomis atsisėdęs ieškojo patarimo dieviškoje Penktojoje Konfucijaus išminties knygoje, daoistiniame orakule, šimtmečius vadintame „Idzing“ – „Permainų knyga“. Vidurdienį jis susirūpino dėl tą dieną paskirto susitikimo su ponu Čildanu, kuris turėjo įvykti po dviejų valandų.

Pro jo biuro, įsikūrusio Teilorio gatvėje esančio „Nippon Times“ dangoraižio dvidešimtame aukšte, kabinetų langus buvo matyti San Fransisko įlanka. Pro stiklo sieną ponas Tagomis matydavo įplaukiančius laivus, pralendančius po Aukso Vartų tiltu. Šiuo metu už Alkatrazo salos galėjai matyti krovininį laivą, bet ponas Tagomis į jį nekreipė dėmesio. Priėjęs prie sienos truktelėjo virvelę ir nusileidusios bambukinės žaliuzės uždengė vaizdą. Didžiulis pagrindinis kabinetas pritemo – neberekėjo markstyti į akis plieskiant saulei. Mintys tapo aiškesnės.

Jis padarė išvadą, kad ne jo galioje pamaloninti klientą. Kad ir ką pasiūlytų ponas Čildanas, klientui tai nepadarys išpūdžio. Pripažinkime tai, tarė sau. Tačiau bent jau galime pasiekti, kad jis neliktų nepatenkintas.

Galime išvengti pavojaus ižeisti jį švinktelėjusia dovana.

Klientas netrukus atvyks į San Fransisko oro uostą nauja aukštuomenei skirta vokiška raketa „Messerschmitt 9-E“. Ponas Tagomis niekada nebuvo skraidęs tokiu orlaiviu; pasitinkant poną Beinsą reikės pasistengti atrodyti abejingam, kad ir kokia būtų didelė toji raketa. O dabar – parepetuoti. Jis atsistojo prie veidrodžio ant kabineto sienos ir, nutaisęs šaltakraujišką, kiek nuobodžiaujančią veidą, ėmė apžiūrinėti iš prigimties šaltus savo bruožus, ar jie neišduoda kitokių jausmų. Taip, jos labai triukšmingos, pone Beinsai, gerbiamasis. Neįmanoma skaityti. Užtat skrydis iš Stokholmo į San Fransiską trunka tik keturiasdešimt penkias minutes. Gal čia įterpti kokį žodį apie vokiečių technikos nesėkmes? Turbūt girdėjote per radiją. Katastrofa virš Madagaskaro. Sakyčiau, yra dėl ko susimąstyti ir kalbant apie senus stūmoklinius orlaivius.

Svarbiausia išvengti politikos. Nes jis nežino pono Beinso nuomonės pagrindiniais šios dienos klausimais. O jų gali kilti. Ponas Beinsas, būdamas švedas, turėtų laikytis neutralios pozicijos. Tačiau jis vietoj SAS pasirinko „Lufthansą“. Apdairus manevras... Gerbiamas pone Beinsai, sako, *Herr* Bormanas gana rimtai serga. Ir kad šį rudenį *Partei* išrinks naują reichskanclerį. Tik gandai? Gaila, kad tarp Ramiavandenijos ir Reicho tiek daug paslapčių.

Aplanke ant jo darbo stalo – naujausios pono Beinso kalbos iškarpa iš „New York Times“. Ponas Tagomis ėmė kritiškai nagrinėti kalbą – turėjo pasilenkti arčiau, kontaktiniai lėšiai ne visai tiksliai koregavo regą. Kalba buvo susijusi su būtinybe dar kartą – devyniasdešimt aštuntą? – mėginti aptikti Mėnulyje vandens telkinių. „Dar galime išspręsti tą varginančią dilemą, – citavo laikraštis poną Beinsą. – Mūsų artimiausias kaimynas iki šiol niekam nenaudingas, išskyrus karinius tikslus.“ *Sic!* – pagalvojo ponas Tagomis, įterpdamas aukštųjų sluoksnių vartojamą lotynišką žodį. Tai raktas į pono Beinso palankumą. Jis tiesiog kreivai žiūri į kariškius. Ponas Tagomis mintyse užsirašė šią pastabą.

Paspaudęs vidaus telefono mygtuką, ponas Tagomis tarė:

– Panele Efreikian, prašyčiau atnešti magnetofoną.

Į šoną čiūžtelėjo kabineto durys ir pasirodė panelė Efreikian, šian-dien dailiai pasipuošusi plaukus mėlynų gėlių žiedais.

– Šaunios alyvos, – konstatavo ponas Tagomis. Kadaisė gimtojoje Hokaido saloje jis buvo profesionalus gėlininkas.

Panelė Efreikian – aukšta jauna armėnė kaštoniniais plaukais – nusilenkė.

– Na, „Garso trekas“ paruoštas? – paklausė ponas Tagomis.

– Taip, pone Tagomi.

Panelė Efreikian atsisdėjo su įjungtu bateriniu nešiojamuoju magnetofonu. Ponas Tagomis pradėjo:

– Orakulo paklausiau: „Ar mano ir pono Čildano susitikimas bus vaisingas?“ – ir, savo nusivylimui, gavau nieko gera nežadančią heksagramą „Didelio persvara“. Šelmuo dumba. Per didelis svoris ties viduriu; sutrikusi pusiausvyra. Aiškus nukrypimas nuo dao.“

Dūzgė magnetofonas. Ponas Tagomis susimąstęs padarė pauzę.

Panelė Efreikian lūkestingai žiūrėjo į jį. Dūzgimas nutilo.

– Prašom pakviesti užėiti poną Ramzį, – prakalbo ponas Tagomis.

– Klausau, pone Tagomi.

Stodamasi ji padėjo magnetofoną; kaukšėdama kulniukais išėjo iš kabineto.

Pasirodė ponas Ramzis su storu važtaraščių aplanku po pažastimi. Jaunas, besišypsantis, jis įžengė su dabitiška JAV Vidurio vakarų susegama virvele po kaklu, languotais marškiniais ir aptemptais mėlynais džinsais be diržo, kuriuos žengiantys į koją su mada laikė aukštuomenės atributu.

– Sveiki, pone Tagomi, – tarė jis. – Išties puiki diena.

Ponas Tagomis linktelėjo.

– Ką tik kreipiausi patarimo į orakulą, – pasakė ponas Tagomis, panelei Efreikian vėl atsisdėdus su magnetofonu. – Jūs suprantate,

kad ponas Beinsas, kuris, kaip žinote, atvyks netrukus, vadinamo-sios Rytų kultūros atžvilgiu laikosi nordinės ideologijos. Galėčiau jį priblokšti autentiška kinų tapyba ant ritinėlių ar mūsų Tokugavų laikotarpio keramika, kad turėtų daugiau supratimo, bet... ne mano reikalas ką nors atvertinėti.

– Suprantu, – pasakė ponas Ramzis; kaukazoidiškas jo veidas net persikreipė nuo kankinančių pastangų susitelkti.

– Taigi įsisteikdami išankstinėms jo nuostatoms mėginsime pa-pirkti kokių nors vertingu amerikietišku artefaktu.

– Taip.

– Jūs, gerbiamasis, esate amerikiečių kilmės. Nors ir vargstate ban-dydamas pasitamsinti odą.

Jis įdėmiai nužiūrėjo poną Ramzį.

– Įdegis išgautas saulės lempa, – sumurmėjo ponas Ramzis. – Tiesiog norint gauti vitamino D.

Tačiau veidas išdavė, kad jis pasijuto pažemintas.

– Galiu jus patikinti, kad nepamirštu savo tikrųjų šaknų, kurios... – ponas Ramzis užsikirto. – Aš nenutraukiau ryšių su... vietos etniniais ypatumais.

Ponas Tagomis panelei Efreikian nurodė:

– Prašom vėl įjungti.

Vėl sudūzgė magnetofonas.

– Kreipęsis į orakulą ir gavęs dvidešimt aštuntą, Ta Kuo heksagramą, penktoje eilutėje aptikau nepalankią devintąją liniją. Ji aiškinama taip:

Padžiūvusi tuopa krauna žiedus.

Pabuvusi moteris teka už vyro.

Nieko peiktina. Nieko girtina.

– Tai aiškiai rodo, kad ponas Čildanas antrą valandą nieko verto mums nepasiūlys. – Ponas Tagomis patylėjo. – Bet neverkšlenkim ir